

9. Соціолого-педагогічний словник / [Укл. С.У. Гончаренко, В.В. Радул, М.М. Дубінка та ін.] / За ред. В.В. Радула. — К. : «ЕксОб», 2004. — 304 с.

10. Управление персоналом организации: учебник / Под ред. А.Я. Кибанова. — 3-е изд., доп. и перераб. — М. : ИНФРА-М, 2006. — 638 с.

У статті висвітлюється роль самоосвіти майбутнього вчителя як невід'ємної складової системи неперервної педагогічної освіти.

Ключові слова: неперервна освіта, самоосвіта, неперервна самоосвіта.

В статье освещается роль самообразования учителя как неотъемлемой составляющей системы непрерывного педагогического образования.

Ключевые слова: непрерывное образование, самообразование, непрерывная самообразование.

The article highlights the role of the teacher of the future self as an integral component of continuous pedagogical education.

Keywords: continuous education, self-education, continuous self-education.

УДК 378.147.091.313:004.77

Л.Л. Коношевський, І.С. Мотишена
м. Вінниця, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ І МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ

Постановка проблеми. Внаслідок перетворень, традиційні форми і методи навчання в системі вищої освіти також мають бути переглянуті й оновлені за рахунок використання ІКТ. На понятійному рівні ІКТ є сукупністю технологій, що забезпечують виробництво, оброблення, зберігання і передавання інформації. Впровадження ІКТ сприяє індивідуалізації навчального процесу з урахуванням рівня підготовленості, здібностей, індивідуально-типологічних особливостей засвоєння навчального матеріалу, інтересів і потреб студентів; зміні характеру їхньої пізнавальної діяльності в бік її більшої самостійності та пошукового характеру; стимулюванню прагнення студентів до постійного самовдосконалення та готовності до самоосвіти.

Нині комп'ютер і всесвітня мережа Інтернет настільки міцно ввійшли до нашого повсякденного життя, що стали невід'ємною його частиною. Глобальну мережу можна віднести до мегачинників соціалізації (разом із космосом, планетою, світом), одночасно говорячи про сприйняття Інтернету як частини масової комунікації (тобто як про один з мезофакторів соціалізації).

Комунікаційні можливості пов'язані з тим, що найважливішою особливістю ІКТ є їх інтерактивний характер. Інформація як цінність суспільства нового типу визначається можливістю персоналізації, що визначає нові грані самоідентифікації особистості. Отже, нове інформаційне середовище виступає одночасно і засобом, і середовищем соціального розвитку особистості. В контексті розвитку комунікаційних здібностей, комп'ютер відіграє значну роль у стихійній соціалізації користувачів, особливо у ранньому віці, коли молода людина намагається набутти почуття приналежності до тієї або іншої групи. Подібним середовищем соціального розвитку особистості в інформаційному просторі може стати власна група в соціальних мережах або блог колективу. Мета створення такого мікропростору в мережі Інтернет: забезпечення умов для залучення студентів до всіх видів діяльності з орієнтацією на самоорганізацію, саморозвиток обумовлений їхньою позитивною соціалізацією.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічної літератури засвідчує, що проблема професійної підготовки майбутнього фахівця і технологій навчання були предметом

дослідження багатьох науковців (А. Алексюк, І. Богданова, Р. Гуревич, І. Зязюн, О. Пехота, І. Підласий, Н. Тализіна, С. Сисоєва). Систему підготовки вчителя до використання ІКТ у навчальному процесі запропонував і обґрунтував М. Жалдак. Проблеми використання ІКТ у навчальному процесі розглядались у роботах А. Ашерова, В. Бикова, О. Бугайова, Г. Гайдучка, В. Заболотного, Ю. Жука, О. Кабардіна, М. Кадемії, В. Ключка, Г. Козлакової, Є. Коршака, Б. Миргородського, Н. Морзе, О. Співаковського, М. Шахмаєва, О. Шестоपालюка та ін.

У пошуку нових підходів до організації системи професійної підготовки майбутніх фахівців актуальною є проблема розроблення підходів і прийомів навчання та самоосвіти, які забезпечували б можливість неперервного оновлення знань і досвіду використання ІКТ суб'єктами навчального процесу. Надзвичайно необхідним є створення інформаційного освітнього середовища навчального закладу [2].

Наявність нового інформаційного освітнього середовища становить незрівнянно значні можливості для творчого навчання, ніж традиційні форми інформаційного забезпечення. Інформаційні, комунікаційні й аудіовізуальні технології не просто доповнюють традиційний навчальний процес, що склався, а з їх допомогою (на їх базі, під їх впливом, ними самими, нарешті) створюється інший гіпермедійний навчальний процес із іншою цільовою орієнтацією, іншими ролевими функціями учасників, іншим освітнім середовищем навчання. У такому освітньому просторі істотним чином змінюються функції викладача: від джерела (іноді єдиного) знання — до навігатора ефективної роботи зі знаннями. У світовому освітньому просторі в зв'язку з цим став використовуватися новий термін, що підкреслює важливе значення цієї нової функції: *facilitator* — той, хто сприяє, полегшує, допомагає навчатися.

Мета статті — розкрити деякі аспекти впровадження ІКТ і мережі Інтернет у підготовку студентів педагогічного ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Розвиток мережевих технологій відкриває принципово нові можливості на ринку освітніх послуг. У результаті масового використання цих технологій у діяльності педагогічного ВНЗ спостерігаються такі зміни: формуються нові моделі освітнього процесу, виникає поняття освітнього простору, освітнього партнерства, починають використовуватися нові принципи управління навчальним процесом.

Нині почали активно з'являтися статті та дисертаційні роботи, в яких обговорюються можливості використання технологій веб 2.0. в якості освітніх інструментів. Помітні зміни відбулися у ресурсах мережі: соціальні мережі, відкриті енциклопедії, сформувалась блогосфера (журнал, блог). До функцій означених ресурсів належать: створення соціальних зв'язків, комунікативна, організація дискусій, розваги та самоосвіта. Для створення відкритих, для редагування документів у мережі застосовується значна кількість вікі-програм, які розрізняються за можливостями імпорту на сторінку текстового, графічного чи мультимедійного матеріалу. Такий імпорт вплинув на створення в Інтернеті сайтів із метою зберігання цих матеріалів (графіки, відео, закладок). Особливістю більшості опублікованих матеріалів і ресурсів веб 2.0 є можливість коментувати їх [3, с. 125].

В останнє десятиліття Інтернет змінив як викладача, так і студента. Такі ресурси, як Google, Wikipedia, Word Press, «відкрили двері» до тих питань, які не були доступні аудиторії раніше. Студенти тепер можуть навчатися з використанням Google Maps або читати блог відомого дослідника. Суб'єкти освітнього процесу можуть ділитися досвідом, знаннями і співпрацювати в соціальних мережах за рахунок розширення доступу до колективних знань і, тим самим, — до нових горизонтів. Інтернет дозволив освіті розширити локальні ресурси і зробити з них великі бібліотеки знань із повсякденним активним доступом до них.

У відповідь на підвищення значущості соціальних послуг і соціального спілкування комп'ютерні компанії створили інструменти, які пропонують безкоштовні платформи для блогів, вікі та приватних сайтів соціальних мереж. Це прості інструменти, що дозволяють усім робити свій вклад в електронні бібліотеки знань, що постійно розширюються. Нині частина навчального процесу переходить із реальної аудиторії в Інтернет, де реалізується обмін знаннями та співпраця. Блоги, вікі та приватні соціальні мережі істотно впливають на

спілкування між викладачем і студентом. Ми вступаємо в епоху освіти 2.0, де публікації в Інтернеті та спільна робота у соціальних мережах матимуть важливий вплив на майбутнє освіти. Простежимо, як ці інструменти використовуються нині.

Блоги дозволяють поділитися своїми знаннями про групу, проекти і/або досвідом з іншими, що дозволяє одержати значну користь із загальних знань. Для студентів блоги дають можливість демонструвати власні роботи, виражати інтереси або переконання й одержувати зворотний зв'язок від однодумців у вигляді відповідей на актуальні питання. Викладачам блоги дозволяють організувати роботу зі студентами в позанавчальний час, підтримувати і контролювати спілкування та спільну роботу за межами стін навчальної аудиторії.

Вікі є відмінним інструментом для відкритої співпраці й обміну знаннями, оскільки вони дозволяють кожному зробити свій вклад у накопичення знань на основі ідей і проектів, які викладачі та студенти розробляють у процесі освітньої й навчальної діяльності. Використання Вікі показує студентам, як може бути організована спільна робота на користь суспільства, співпраця через обмін знаннями.

Приватні соціальні мережі надають викладачам і студентам місце для спілкування та спільної роботи з дисциплін і проектів за межами навчальної аудиторії у режимі реального часу. Взаємодія викладачів і студентів породжує інтернет-середовище, що реалізовує можливість подальшого одержання багатого досвіду. Ці мережі дають можливість вийти зі стін аудиторії та створити ще багатіші середовища для співпраці й обміну знаннями. Безкоштовні приватні соціальні мережі дають освіті швидкий і простий спосіб для організації цієї взаємодії.

На першому етапі студенти можуть сприймати соціальні сервіси скоріше як розвагу або не відчувати себе комфортно, але час на адаптацію молоді зараз скорочується і вони швидко опановують пропоновані сервіси.

Соціальний мережевий сервіс — віртуальний майданчик, що зв'язує людей у мережеві спільноти за допомогою програмного забезпечення, комп'ютерів, об'єднаних у мережу (Інтернет), та мережі документів (Всесвітньої павутини) [4].

Навчання є соціальним, люди бажають працювати разом, а не ізольовано одні від інших. Соціальні сервіси в навчанні забезпечують глибину, ефективність і охоплення.

Блоги, вікі та приватні соціальні мережі роблять істотний вплив на викладача, у процесі цього освітня система переходить на новий рівень. Ці інструменти не дають можливості повністю розв'язати проблеми у сфері освіти, але вони, безумовно, допомагають викладачам і студентам одержати нові можливості для взаємодії. Освіта 2.0 організовує зв'язки щодо взаємодії викладачів і студентів, що в майбутньому призведе до спільної діяльності й обміну знаннями.

Забезпечення стійкості навчального процесу, створення умов для систематичного використання формульованої і констатувальної оцінки результатів, включення традиційної системи навчання в якості окремого випадку — успішно підтримують навчальну роботу. Розв'язання організаційних завдань, пов'язаних з індивідуалізацією навчання, формуванням і використанням універсальних навчальних дій, — забезпечують успішну реалізацію навчального процесу відповідно до нового освітнього стандарту, гарантують досягнення кожним студентом освітніх результатів і враховують наявні обмеження (люди, засоби). Все це призвело до зміни вимог до нової системи навчальної роботи.

Поняття «комунікації» стало знаковим для розвитку сучасного інформаційного суспільства. Сучасні дослідження доводять нерозривність понять «комунікація» та «інформація». Будь-яка комунікація передбачає передавання інформації, а будь-яке оброблення інформації — наявність комунікації. Означення «комунікація» розглядається у різних аспектах. Педагогічна комунікація — це організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття, засвоєння, використання й передавання інформації з різних джерел. Для ефективної комунікації характерне вміння досягти взаєморозуміння між партнерами, оцінити ситуацію міжособистісних взаємин. Комунікативна компетентність розглядається як ступінь задовільного оволодіння певними нормами та правилами спілкування й поведінки, як результат науочіння й засвоєння

соціально-психологічних еталонів, забезпечення правильного стилю спілкування викладача.

Навички ХХІ століття, універсальні навчальні дії, компетентності та нове покоління моніторингу освітніх результатів призвели до оновлення цілей навчальної роботи. Час навчальної роботи у традиційній системі освіти квантований навчальними годинами й обмежений ними. В індивідуалізованій системі навчальної роботи на базі ІКТ визначається особистий час студента, в якому виділені окремі види роботи і, як наслідок, час принципово неперервний і може охоплювати весь день. Простір навчальної роботи у традиційній системі освіти обмежений стінами навчального приміщення, але, якщо ми говоримо про індивідуалізовану систему навчальної роботи на базі ІКТ, то він доповнюється середовищем Інтернету в навчальному закладі і за його межами.

Із широким розповсюдженням Інтернету перед навчальними закладами розкрилися принципово нові можливості використання ресурсів всесвітньої мережі в освітніх цілях. Глобальна мережа Інтернет — це величезний інформаційний ресурс, який щодня поповнюється. Всесвітня павутина надає у розпорядження майбутнього вчителя нескінченну кількість інформаційних матеріалів: банки методичних розробок, рефератів, дипломних, курсових робіт; велику кількість підручників, навчальних посібників в електронному вигляді, програмне забезпечення, відео-, аудіо-файли тощо.

У міру розширення комп'ютеризації навчального процесу все помітнішим стає дисбаланс між технічними можливостями збереження, передавання інформації в телекомунікаційних мережах та її представлення в різних формах для впливу на органи відчуттів людини, з одного боку, і вимогами до змісту інформації в мережевих серверах, до структурування джерел знань і доступу до них, з іншого. Інформаційне наповнення мережевих серверів та ефективне управління процесом здобуття знань є головними і, в той самий час, найбільш складними завданнями в процесі створення інформаційних освітніх середовищ у комп'ютерних мережах [1, с. 19].

Стає актуальним розуміння того, що сучасний фахівець має спілкуватися з колегами за допомогою ІКТ — для цього потрібно брати участь у професійних співтовариствах. Навчання студентів і підвищення кваліфікації викладачів допускає нерозривний зв'язок ІКТ і сучасних педагогічних технологій. Сучасні викладачі зобов'язані не лише їх знати, а й застосовувати на практиці. Природно допустити, що викладач повинен мати у своєму портфоліо не лише документи, що підтверджують його професійне зростання як фахівця-предметника, а й як викладача-технолога. Найбільш близькими з сучасних педагогічних технологій, якщо виходити з критерію «міри використання ІКТ», є проектні та дослідницькі технології.

Невикористання ІКТ у процесі навчання дозволяє лише ознайомити студентів із тими, що можуть бути використаними технологіями, але не мотивує майбутніх учителів на використання останніх у практичній діяльності. Вважаємо, що підвищення якості навчання нерозривно пов'язане з використанням ІКТ. Для сучасного педагогічного ВНЗ потрібний розвиток трьох складових інформаційного освітнього середовища: матеріально-технічної бази, навчально-методичного забезпечення і підвищення кваліфікації викладачів і співробітників.

Нинішні випускники все більше схильні до спілкування з використанням комунікаційних технологій, основою яких є Інтернет. Ці технології стають для них звичайним явищем і є буденним інструментом спілкування. У той самий час спостерігається такий факт, що викладачі ще не остаточно сприйняли це явище і не повною мірою, на жаль, прагнуть навіть освоїти ці технології. Ось тут і виникає проблема: як навчити?

Термін «e-learning», що з'явився, означає нове явище в освітній системі: електронне навчання, дистанційне навчання, мережеве навчання, віртуальне навчання тощо. Поки що немає точного терміну, але справжнє розуміння явища, без сумніву, означає процес навчання з використанням ІКТ, який синтезує різні методологічні ідеї і підходи та вносить зміни в них. Основна мета цих змін — досягнення позитивних результатів за допомогою інтенсифікації і раціоналізації процесу навчання.

Російський науковець М. Храмова стверджує, що термін «e-навчання» (e-learning —

електронне навчання) має кілька значень, а його появу пов'язують з поширенням інтернет-технологій і розглядають на рівні проникнення електронної складової у різні частини соціального життя. Тому, «е-навчання» тлумачать: 1) як технологію чи набір інформаційних і телекомунікаційних технологій у навчанні або пакети прикладних програм за допомогою яких можна проводити навчання, застосовуючи ресурси мереж; 2) як сукупність освітніх технологій, що спираються на досягнення високих технологій і технологічних інструментів у які «упаковані» навчальні методики [3, с. 124]. Крім того, інструменти електронного навчання — це організаційні та методичні елементи педагогічного процесу, котрі реалізуються завдяки ІКТ, а «не оболонка для традиційного навчального процесу».

Інтернет-технології (мережеві технології) використовують для доставляння навчально-методичних матеріалів і взаємодії студентів із викладачем через глобальну мережу Інтернет.

Безпосереднє застосування комп'ютерних мереж у сфері освіти пов'язано з розробкою новітніх освітніх та навчальних програм, застосуванням інтернет-технологій у навчальному процесі. Створенням електронних бібліотек, довідково-інформаційних систем, систем менеджменту в освіті, автоматизацією й інформаційним супроводженням документів про освіту (система «Освіта»), використанням спеціалізованих банків даних і знань, дистанційним навчанням.

На базі електронних бібліотек створюються електронні довідники й енциклопедії, які мають низку переваг перед друкованими аналогами, а саме: вибір користувачем способу систематизації інформації, використання засобів мультимедіа, можливість копіювання довідкової інформації в документи користувача тощо.

Ідея ефективності ІКТ полягає, передусім, у використанні різних способів подання навчального матеріалу: відео- і звуковий супровід текстів, анімація і графіка дозволяють зробити навчальний матеріал інформаційно насиченим, привабливим для сприйняття. ІКТ є потужним дидактичним засобом, завдяки здатності одночасної дії на різні канали сприйняття навчальної інформації. На відміну від звичайних технічних засобів навчання ІКТ дозволяють не лише наситити навчальний матеріал значною кількістю готових, строго відібраних, відповідним чином організованих знань, а й розвивати інтелектуальні, творчі здібності студентів.

Висновки. Використання ІКТ у навчальному процесі вищої школи дозволяє перейти від методів і форм пасивного навчання до активних способів організації навчальної діяльності. ІКТ як методи активного навчання сприяють розв'язанню таких його завдань, як: оволодіння професійними знаннями; формування особистісних та спеціальних умінь і навичок; вироблення установок, необхідних для різноманітної успішної діяльності; розвиток здатності адекватного та повного пізнання себе й інших людей; активізація системи стосунків.

У процесі підбирання та використання ІКТ викладач враховує своєрідність і особливості конкретної навчальної дисципліни, передбачає специфіку науки, що вивчається, її понятійного апарату, особливості методів дослідження їх закономірностей. ІКТ органічно вписуються в навчальний процес.

Включаючись у навчальний процес із використанням ІКТ, студент стає суб'єктом взаємодії і співпраці з викладачем, що позитивно позначається на підвищенні його самооцінки як суб'єкта освітньої діяльності.

На завершення варто відзначити, що застосування ІКТ, звичайно, не є самоціллю, оскільки для викладача вищої школи будь-яка технологія має практичний сенс лише у тій мірі, в якій допомагає йому здійснювати цілеспрямоване розв'язання конкретних дидактичних завдань.

Література:

1. Вымятин В. М. Информационно-технологическое обеспечение ДО / В. М. Вымятин // Открытое и дистанционное образование. — 2000. — № 1. — С. 17-22.
2. Сущенко Л. П. Інформаційні та комунікаційні технології : педагогічний аспект / Л. П. Сущенко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. — 2004. — Вип. 2. — С. 29-36.
3. Храмова М. В. Основные этапы и тенденции формирования системы открытого образования подготовки

специалистов / М. В. Храмова // Вестник ТГУ: Гуманитарные науки. Педагогика и психология. — 2012. — Вып. 4 (108). — С.118-130.

4. Dougiamas Martin A journey into Constructivism November, 1998 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dougiamas.com/writing/constructivism.html>

У статті розкрито аспекти впровадження ІКТ і мережі Інтернет в підготовку студентів педагогічного ВНЗ, зокрема технології веб 2.0: блогів, вікі та приватних сайтів соціальних мереж.

Ключові слова: блог, вікі, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, індивідуалізація навчального процесу, інформаційне освітнє середовище, технології веб 2.0, приватні сайти соціальних мереж.

В статье раскрыты аспекты внедрения ИКТ и сети Интернет в подготовку студентов педагогического вуза, в частности технологии веб 2.0: блогов, вики и частных сайтов социальных сетей.

Ключевые слова: блог, вики, информационно-коммуникационные технологии, Интернет, индивидуализация учебного процесса, информационная образовательная среда, технологии веб 2.0, частные сайты социальных сетей.

In the article the aspects of introduction of ICT and networks are exposed the Internet in preparation of students of pedagogical institution of higher learning, in particular technologies of web of 2.0: blogs, vetch and private sites of social networks.

Keywords: blog, vetch, of informatively-communication technologies, Internet, individualization of educational process, informative educational environment, technologies of web 2.0, private sites of social networks.

УДК 378.016:37

М.О. Лукацька
м. Вінниця, Україна

ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми. Гуманістична парадигма сучасної освіти передбачає оволодіння майбутніми фахівцями певними компетентностями, формування свідомого й відповідального ставлення щодо розвитку особистості у національному соціокультурному просторі. Тому проблема якісної професійної підготовки студентської молоді нині залишається актуальною. У зв'язку з цим на сучасному етапі відбувається підвищення вимог суспільства до професійно-творчого потенціалу особистості під час отримання нею певної професії. В Україні інтенсивно ведеться пошук і розробка оптимального змісту, форм і методів підготовки кадрів, готових до професійної творчості, яка сприяє самоактуалізації і самореалізації, формуванню лідерів, здатних до продукування нових ідей та втілення їх у життя.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. У сучасній науковій літературі проблема творчості розглядається у філософському аспекті (Г. Гиргинов, В. Жадько, В. Цапок, А. Печчеї та інші), у психологічному (В. Андрієвська, Г. Балл, О. Киричук, Л. Король, О. Лук та інші), та у педагогічному аспекті (В. Кан-Калик, М. Нікандров, Я. Пономарьов, Н. Посталюк, С. Сисоева та інші). Зокрема питання творчого розвитку особистості досліджували Д. Богоявленська, В. Дружинін, І. Калошина, О. Матюшкін, Н. Лейтес, А. Хуторський та ін; психолого-педагогічні аспекти формування творчих здібностей розглядали І. Бех, К. Роджерс, Е. Торренс та ін; різноманітні аспекти професійно-творчого розвитку особистості виступили предметом досліджень Г. Костюка, В. Кан-Калика, В. Моляко, Є. Мілерян та ін.; психологічними проблемами професійного розвитку особистості в різних аспектах і в різних галузях професійної діяльності людини займались Б. Федоришин, В. Моляко, Є. Мілерян, П. Перепелиця, Г. Балл, Є. Клімов, К. Платонов, К. Гуревич та ін.; питання періодизації професійного становлення особистості досліджували Е. Гінзберг, Д. Міллер, В. Врум, Д. Супер та ін.; проблеми